

Το αλφαβητάρι
των ολυμπιακών αγώνων

ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ
ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΖΟΡΜΠΑ

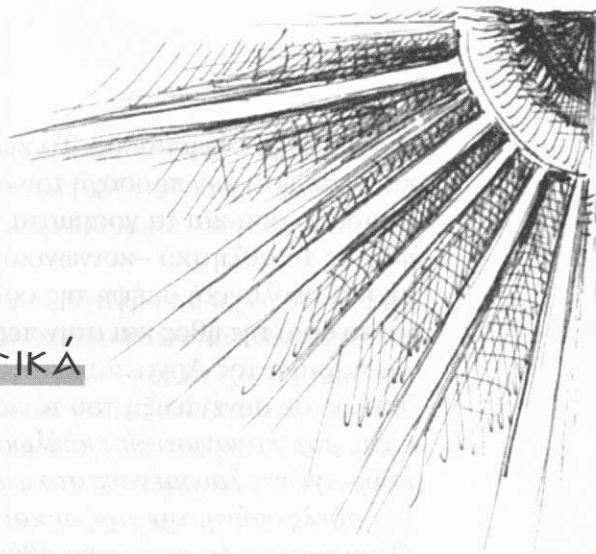
ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΜΙΑ

Τα γραμμικά σχέδια του βιβλίου φιλοτέχνησε
ο Ιων - Λαυρέντιος Μουσάτ

© Άποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος
Ίασιου 1, 115 21 Αθήνα, τηλ. 210-7272.381, Fax 210-7272.380
e-mail: apostoliki-diakonia@ath.forthnet.gr
<http://www.apostoliki-diakonia.gr>
Έκδοση Α΄ 2004
Κ.Α. 99.18.046
ISBN 960-315-521-7

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

ΣΕ ΜΙΑ ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ όπως η παρούσα, αφιερωμένη στους Ολυμπιακούς Αγώνες, είναι φυσικό να γίνεται αναφορά τόσο στην ιστορία τους όσο και τη σχέση τους με το ευρύτερο κοινωνικό γίγνεσθαι. Από την άποψη αυτή, το θέμα το οποίο πραγματεύεται η μελέτη αυτή, ανήκει όχι στο χώρο της φαντασίας αλλά της πραγματικότητας, μιας σκληρής θα λέγαμε πραγματικότητας, που προσβάλλει πολλές φορές και το άθλημα και τον αθλητή.

Ο τίτλος του κειμένου είναι «*Το αλφαβητάρι των Ολυμπιακών Αγώνων. Κοινωνική και Θεολογική προσέγγιση*». Πρόκειται σαφώς για ένα πολύπλοκο θέμα, αλλά όταν αρχίζει κανείς να διαβάζει το κείμενο διαπιστώνει ότι οι λέξεις που χρησιμοποιούνται στο χώρο του αθλήματος χρησιμοποιούνται εξίσου και στο χώρο της θεολογίας δηλώνοντας ασφαλώς μια άλλη πραγματικότητα. Η παρουσίαση είναι σύντομη και επιλεκτική, αφού τα ίδια τα θέματα θα μπορούσαν να έχουν μια ευρύτερη και πληρέστερη προσέγγιση.

Στις 5.9.1997 στη Λωζάννη της Ελβετίας η Αθήνα επελέγη να φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Την ίδια ημέρα υπογράφηκε και το Συμβόλαιο Διοργανώτριας Πόλης για τους Αγώ-

νες της 28ης Ολυμπιάδας. Το κείμενο που ακολουθεί στοχεύει στο να επικεντρώσει την προσοχή του αναγνώστη σε είκοσι τέσσαρες λέξεις κλειδιά, –όσα και τα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτου–, περιγράφοντας το αθλητικό –κοινωνικό– γεγονός παράλληλα με την ασκητική και θεολογική σκέψη της ορθοδόξου Εκκλησίας, που διαμορφώνει το δικό της ήθος και στην περίπτωση μας το «ολυμπιακό ήθος». Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστόδουλος σε συνέντευξή του τόνισε ότι *«ο σύγχρονος Ολυμπισμός δεν είναι μια παγανιστική εκδήλωση. ...Εμείς βιώνουμε τους Ολυμπιακούς Αγώνες λουσμένους στο φως του Ευαγγελίου, το οποίο διδάσκει την αδελφότητα, την ειρήνη και την αγάπη... Η διεξαγωγή, όμως των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα εμπεριέχει και μια τεράστια ευθύνη και υποχρέωση. Να δείξουμε το πώς εμείς τους αντιλαμβανόμαστε, ποιο πιστεύουμε ότι είναι το ήθος που διδάσκουν...»*.

Όλοι έχουμε διαπιστώσει ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια συνειδητή προβολή της θρησκείας στο χώρο του αθλήματος. Η μορφή των αθλητών «σχοινοβατεί» ανάμεσα στο αποτέλεσμα και την αυστηρή προετοιμασία μέσω της σύγχρονης τεχνολογίας. Και ανάμεσα σε αυτές τις δύο εστίες, της αρχής και του τέλους, ένα μικρό μέρος του «πολιορκούμενου» αθλητή προσπαθεί να προβάλει το πνευματικό υπόλοιπο της καρδιάς του άλλοτε με το σημείο του σταυρού, ή με τα ξόρκια, ή με τα σταυρωμένα δάκτυλά του και άλλοτε με δεήσεις προς τον Αλλάχ ή τις ομαδικές προσευχές. Το παράδειγμα της ομάδας ποδοσφαίρου της Βραζιλίας, μετά την νίκη της επί της Γερμανίας (30.6.2002), είναι χαρακτηριστικό. Στο τέλος του παιχνιδιού ποδοσφαιριστές και οπαδοί της Βραζιλίας έκαναν μια υπαίθρια προσευχή, πριν την παραλαβή του τρόπαιου, ενώ ένας αθλητής ανέβασε την αθλητική του φανέλα, η οποία έγραφε: *«I belong to Jesus»* δηλαδή *«ανήκω στον Ιησού»*. Επιστροφή της θρησκείας ή επιστροφή εφήμερη;

* * *

Ολυμπιακοί Αγώνες· οι πιο περίφημοι και σπουδαίοι εθνικοί αγώνες των αρχαίων Ελλήνων, που γινότανε κάθε τέσσερα χρόνια και κατά το θέρος κάθε πέμπτου χρόνου στην Ολυμπία, στην κοιλάδα της αρχαίας Πισάτιδος στην Ηλεία.

Στην Ολυμπία υπήρχαν πολλοί βωμοί, αγάλματα, ιερά από χαλκό, αργυρό, χρυσό κ.λπ. Εκείνο όμως που πραγματικά κατέπλησσε ήταν ο ναός του Ολυμπίου Διός, και το «*ἀνακείμενον ἐν αὐτῷ*» άγαλμα του υπέρτατου των θεών. Το άγαλμα φιλοτέχνησε ο αθηναίος Φειδίας και έλεγαν για το αριστοτέχνημα ότι «*ἢ θεός ἤλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ, εἰκόνα δείξων Φειδία, ἥ σύ γ' ἔβης τόν θεόν ὀψόμενος*». Η πρώτη ημέρα ήταν αφιερωμένη στους θεούς. Γινόταν η θυσία της εκατόμβης στον Δία και σε άλλους θεούς και οι αθλητές έδιναν τον όρκο να μην παρανομήσουν. Ο αγώνας γινόταν, όπως και τα Πύθια, μια φορά κάθε τέσσερα χρόνια, την πρώτη ημέρα μετά τη θερινή πανσέληνο, –εορτή κατά τον χρόνο της συγκομιδής– ενώ τα Πύθια κάθε τρία ολυμπιακά έτη.

Στους αγώνες έπαιρναν μέρος μόνον οι Έλληνες και οι ελεύθεροι. Δούλοι και γυναίκες, έγγαμες τουλάχιστον, αποκλείονταν από τη συμμετοχή τους στο στάδιο, πλην της ιέρειας της Δήμητρος Χαμύνης. Όσες γυναίκες συλλαμβάνονταν τους περίμενε η θανατική τους ποινή στο Τυπαίον Όρος.

Ας προσπαθήσουμε, λοιπόν, να δούμε πώς εκφράζεται το ολυμπιακό πνεύμα στο παρελθόν και στη σημερινή μας εποχή, μέσα από την παρακάτω σύντομη θεματολογία.

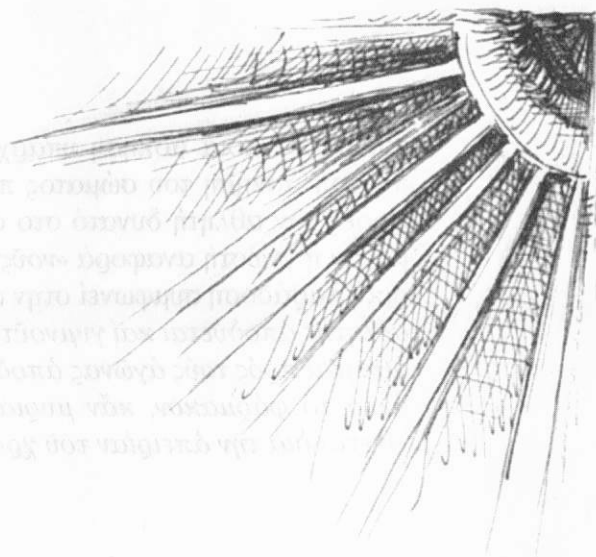

ΑΘΗΝΑ 2004

A

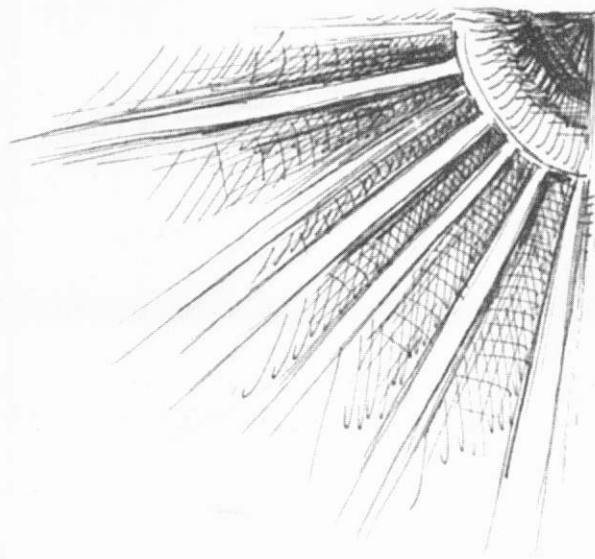

ΓΩΝ (ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ). Με την επίσημη είσοδο των ελληνοδικών και των αθλητών στο στάδιο ακολουθούσε το μήνυμα του κήρυκα: «*Ἀρχεται ἀγών καλλίστων ἀθλῶν ταμίας*». Εναρξη των αγώνων με πολλά μηνύματα προς όλους τους ανθρώπους. Ένα παρόμοιο μήνυμα –αλλά σωτηριολογικό– απευθύνει και η Εκκλησία, την περίοδο της μεγάλης Σαρακοστής, προς τους πιστούς: «*Τό στάδιον τῶν ἀρετῶν ἡνέφκεται οἱ βουλόμενοι ἀθλῆσαι εἰσέλθετε, ἀναζωσάμενοι τόν καλόν (τῆς νηστείας) ἀγῶνα...*». Η πάλη ασφαλώς είναι προς τα πνευματικά και η άσκηση και η εγκράτεια πνευματική. Σύμφωνα με την ορθόδοξη παράδοση όταν κάποιος ασκεί το σώμα του και το υποβάλλει σε επίμονες δοκιμασίες δεν το υποτιμά αλλά δέχεται ότι έχει μεγάλη αξία. Ο Ιωάννης Δαμασκηνός σημειώνει ότι «*οὐκοῦν οὖν ἐκ τοῦ σώματος ἡ κακία, ἀλλ' ἐκ τῆς ψυχῆς*». Και αλλού: «*Μόνου δέ τοῦ σώματος οὐκ ἂν εὖροι τις ἡδονάς*». Με άλλα λόγια κακία δεν παράγει το σώμα από μόνο του όταν δηλαδή αυτό βρίσκεται σε κοινωνία με την ψυχή.

Άσκηση σώματος –με το πρότυπο του μοναχισμού και της ασκητικής μας παράδοσης– και άσκηση ψυχής θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι το υπόβαθρο στο οποίο στηρίζεται σήμερα η αθλητική ψυχολο-

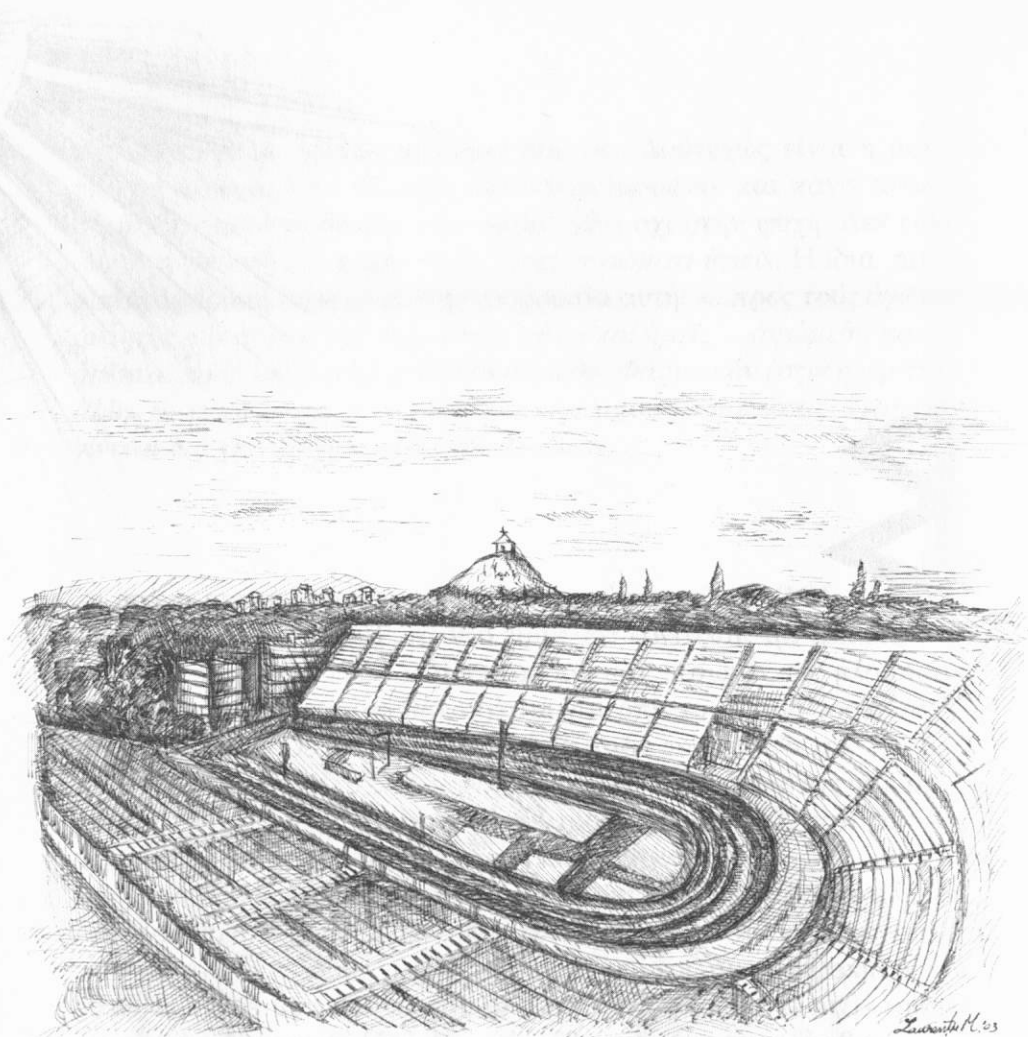
γία. Αλλά ποια άσκηση υπάρχει σήμερα; Δυστυχώς είναι η μονό-
πλευρη άσκηση του σώματος που «θηριομορφεί» και κάνει πολλές
φορές τον αθλητή δυνατό στο σώμα αλλά όχι στην ψυχή. Δεν είναι
μόνον η γνωστή αναφορά «*νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεί*». Η ίδια πατε-
ρική παράδοση συμφωνεί στην ισορροπία αυτή: «...πρός τούς άγῶνας
άθλητής άποδύεται καί γυμνοῦται, οὔτω καί ἡμεῖς, ...άψώμεθα καί ὡς
άθληταί προς τούς άγῶνας άποδυσώμεθα. Φάρμακόν ἐστιν ἡ νηστεία,
άλλά τό φάρμακον, κἄν μυριάκις ὠφέλιμον ᾗ, πολλάκις ἄχρηστον
γίνεται διά τήν άπειρίαν τοῦ χρωμένου...».

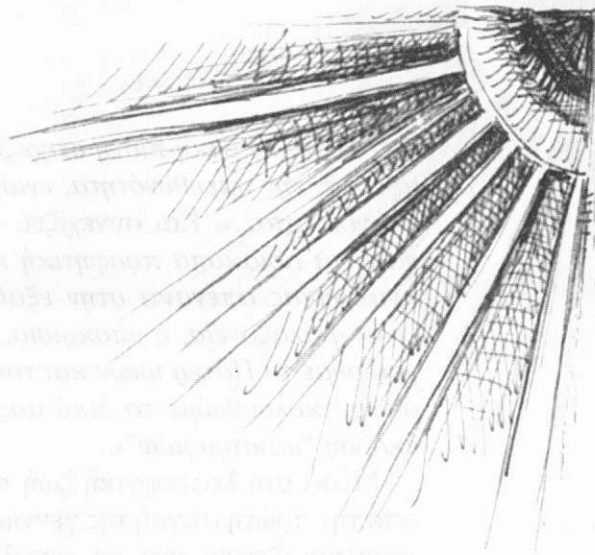

ΙΟΣ. Τα παραπάνω ασφαλώς και έχουν άμεση σχέση με τον «βίο και την πολιτεία» του κάθε αθλητή. Είναι χαρακτηριστική η παραβολή του Ασώτου που μας παραδίδει ο ευαγγελιστής Λουκάς. Ο νεώτερος υιός ζητά από τον πατέρα του «τό ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας» και ο πατέρας «διῆλθεν αὐτοῖς τόν βίον». Ο βίος εδώ είναι αυτό που χρειάζεται για να ζήσει ο άνθρωπος τα αγαθά που έχει και αποκτά στη ζωή του. Η ουσία είναι το «έχω» αλλά επίσης και το «είμαι». Ο άσωτος «διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως», μας λέγει ο Λουκάς. Με τον «φιλόυλον καὶ φιλοκτήμονα βίον» δαπανά τον εαυτό του, το πρόσωπό του, την μοναδική περιουσία που του ανήκει, και μάλιστα σε ξένη γη, όπου «οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ». Ουσία είναι ο πλούτος του Θεού, τα χαρίσματα που έδωσε ο Θεός στους ανθρώπους –και τους αθλητές– και πολλές φορές διαφθείρουμε «τὴν τῆς ψυχῆς εὐγένειαν».

Τα ίδια άραγε δε μας λέγει και ο Πίνδαρος; «Ἐάν κάποιος κοπιάζει, σημειώνει, καὶ χαίρεται μέ μόχθο ἀποκτᾷ τίς ἀρετές τίς θεόδοτες, κερδίζει τὴ μεγίστη δόξα, τόσο ὅσο ζεῖ, ὅσο καί μετά θάνατον».

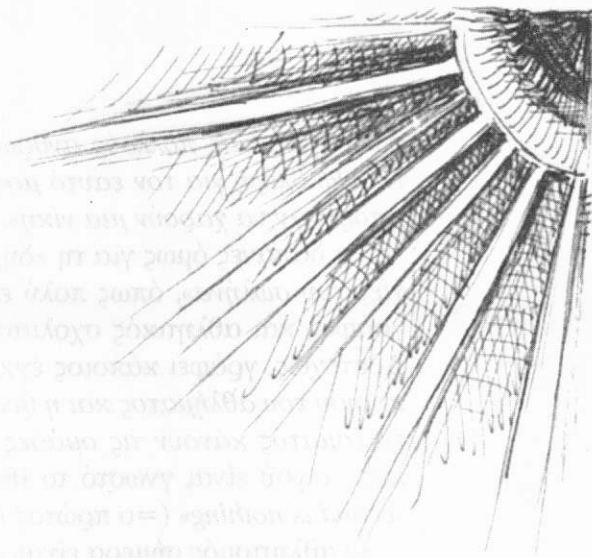
ΓΗΠΕΔΟ. Στο γήπεδο η ισότητα και κάθε άλλη αξία του αθλητή δεν εξαρτάται από τα εξωτερικά γνωρίσματα, ούτε αξιολογείται από την καταγωγή του και την κοινωνική του θέση. Το γήπεδο όμως «ταυτίζεται» και με την Εκκλησία. Στην Εκκλησία τελείται η τέλεια ολοκλήρωση της κοινωνικής συμβίωσης των ανθρώπων, με το μυστήριο της ευχαριστίας, που οικοδομεί την τελική αγιότητα του ανθρωπου-πιστού, αφού μπορεί και λειτουργεί ως «εικών» και «τύπος» Θεού.

Ο άγιος Μάξιμος Ομολογητής, τονίζει ότι η μετάληψη των αχράντων και ζωοποιών μυστηρίων «τὴν πρὸς αὐτόν κατὰ μέθεξιν ἐνδεχομένην δι' ὁμοιότητος κοινωνεῖν τε καὶ ταυτότητα». Ο άνθρωπος, συνεχίζει ο ίδιος, καταξιώνεται με τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος και η πραγματικότητα της τελειότητας «ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι κατὰ ἀλήθειαν ἐνυποστάσεως αὐτῷ τῷ πράγματι (...)». Ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Αλβανίας Αναστάσιος σημειώνει ότι η Εκκλησία «προσανατολίζοντας τους ανθρώπους στον Θεό της αγάπης, της αλήθειας, της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης συνδέοντάς τους υπαρκτικά μαζί του, τους βοηθεί να βλέπουν το συνάνθρωπό τους με σεβασμό και το κοινωνικό τους χρέος με βαθύ αίσθημα ευθύ-

νης. Η χριστιανική πίστη στηρίζει την ελπίδα, την υπομονή, την ειλικρίνεια, την υπευθυνότητα, ενισχύει την κοινωνικότητα και τη δημιουργικότητα...». Και συνεχίζει: «Η παρουσία της Εκκλησίας οφείλει να είναι αδιάκοπα προφητική και κριτική στα διάφορα φαινόμενα αναληθσίας απέναντι στην εξαθλίωση... Ο μεγάλος μας πειρασμός είναι η αλαζονεία, η υποκρισία, η επιδίωξη ανέσεων. Εύκολα απαγγέλλουμε το Πάτερ ημών και τους Μακαρισμούς του Χριστού, συχνά όμως ακολουθούμε το δικό μας εγωιστικό θέλημα και τη δική μας έκδοση “μακαρισμών”».

Μέσα στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας ο άνθρωπος-αθλητής, από την πρώτη στιγμή της γέννησής του και ως το τέλος της ζωής του, «εκκλησιάζεται» για να «εκκλησιάσει» στη συνέχεια ο ίδιος τον κόσμο και να γίνουν «οί πάντες καί τά πάντα» μέτοχοι της βασιλείας του Θεού. Η ανακαίνιση του ανθρώπου προηγείται της ανακαίνισης του κόσμου. «Μεῖζων τῆς κιβωτοῦ ἡ Ἐκκλησία», γράφει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος. «Ἡ γάρ κιβωτός παρελάμβανε ζῶα καὶ ἐφύλαττε ζῶα, ἡ δέ Ἐκκλησία παραλαμβάνει τά ζῶα καὶ τά μεταβάλλει».

ΗΜΙΟΥΡΓΙΑ (αθλητών). Η οικονομία του αθλήματος

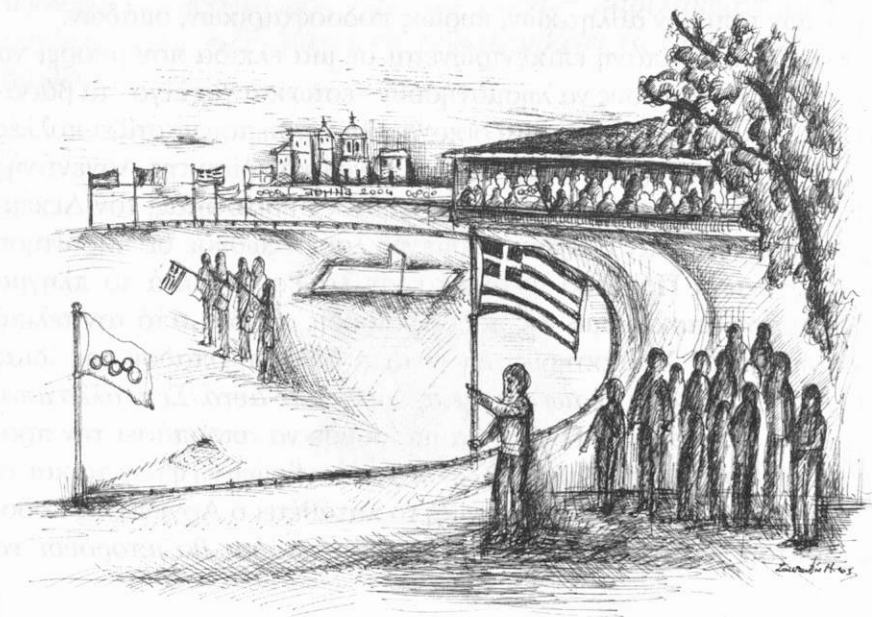
έχει φθάσει στην εμπορευματοποίηση, ακόμη και των ίδιων των θεατών, οι οποίοι έχουν μετατραπεί σε φτηνή πρώτη ύλη. Κάθε γωνιά και στοίχημα, κάθε γωνιά με προϊόντα μεγάλης κυκλοφορίας με τα χρώματα των τοπικών αθλητικών, κυρίως ποδοσφαιρικών, ομάδων.

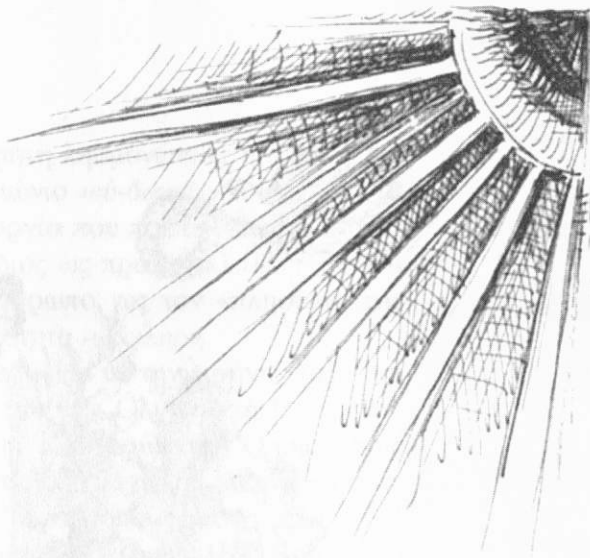
Θέαμα και δαπάνη επικεντρώνεται σε μια ελπίδα που μπορεί να κάνει τους ανθρώπους να λησμονήσουν –έστω και για λίγο– τα βάσανα ενός λαού από την οξυτάτη οικονομική κρίση που μαστίζει πολλές Χώρες ιδίως του τρίτου κόσμου. Η οικονομική κρίση της Αργεντινής π.χ. συγκέντρωσε τα βλέμματα της διεθνούς κοινότητας, τον Δεκέμβριο του 2001, όταν ο αγανακτισμένος λαός εξώθησε σε παραίτηση τον Αργεντινό Πρόεδρο Φερνάντο ντε λα Ρουά. Αλλά το πλήγμα ήλθε με τον αποκλεισμό της ποδοσφαιρικής ομάδας από τον τελικό του Μουντιάλ. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση οπαδού της ίδιας Χώρας: «Μπορώ να κλαίω συνέχεια... μετά από αυτό. Σε τι άλλο μπορούμε να ελπίζουμε;». Η νίκη θα μπορούσε να αποσπάσει την προσοχή των πολιτών της Αργεντινής από την ανθρώπινη φτώχεια και τη μιζέρια. Και το τι σημαίνει μια νίκη το καταθέτει ο Αργεντινός ποδοσφαιριστής Μπατιστούντα: «Μια νίκη της ομάδας θα μπορούσε να

δώσει χαρά σε πολλούς ανθρώπους που υποφέρουν στην πατρίδα. Νιώθω θλίψη για τον εαυτό μου αλλά και για όλους αυτούς που δεν μπόρεσαν να χαρούν μια νίκη».

Οι δαπάνες όμως για τη «δημιουργία» των αθλητών με τις «επιτυχίες του σωλήνα», όπως πολύ εύστοχα παρατηρεί έλληνας δημοσιογράφος και αθλητικός σχολιαστής, ξεπερνούν τα όρια της λογικής. Δυστυχώς, γράφει κάποιος έγκριτος δημοσιογράφος, «η βιομηχανοποίηση του αθλήματος και η θυσία του θεάματος στον βωμό του αποτελέσματος κάνουν τις ομάδες πιο δυνατές αλλά λιγότερο ελκυστικές», αφού είναι γνωστό το θεώρημα ότι «*the first is everything, the second is nothing*» (=ο πρώτος είναι τα πάντα, ο δεύτερος τίποτε).

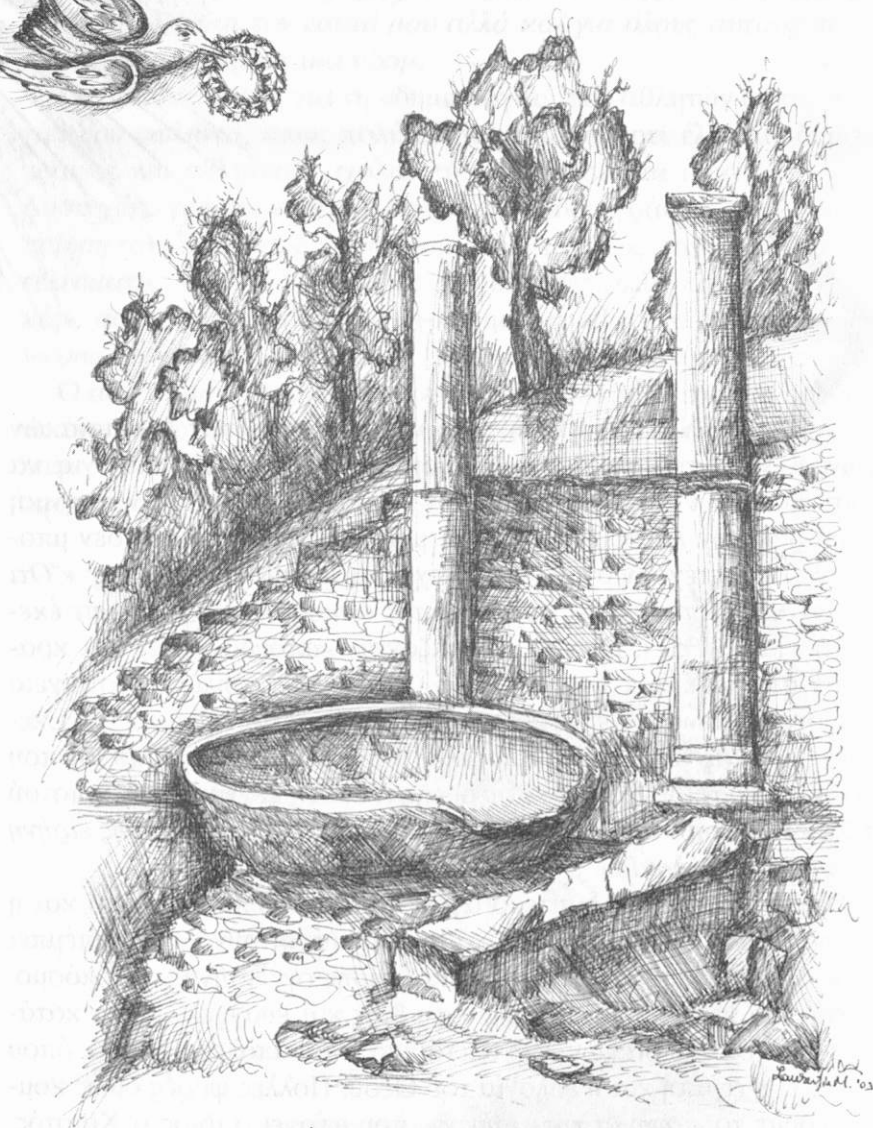
Ο αθλητισμός σήμερα είναι «υψηλού επιπέδου» εμφανίζεται όμως ως ένα προϊόν που έχει συμβολική αξία, η οποία αναγνωρίζεται στην παγκόσμια αγορά των πολυτελών αγαθών, όπως ο ρουχισμός, τα αρώματα, η μουσική κ.λπ.

ΚΕΧΕΙΡΙΑ (Ιερή). Πριν την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων, νέοι στεφανωμένοι ξεκινούσαν από την Ολυμπία για να γνωστοποιήσουν την κατάπαυση των εχθροπραξιών και την ειρηνική συνύπαρξη των λαών. Μόνον όσοι μετέχουν στον πόλεμο δεν μπορούν να συμμετέχουν στην ιερή Εκεχειρία. Γράφει ο Ιώσηπος: «Ὅτι τοῖς ὅπλοις συμπεφυκότες οὐδέποτε τῆς ἀσκήσεως λαμβάνουσιν ἐκεχειρίαν» (13, 1.351). Οι νέοι ονομάζονταν «σπονδοφόροι» και κρατούσαν στο χέρι τους ένα ραβδί «τό κηρύκειον», δηλωτικό στοιχείο της εξουσίας τους, ως κήρυκες του Θεού. Ο «σπονδοφόρος» της Εκεχειρίας –ή και «άγγελος»– αποτελεί μια αξιοθαύμαστη πράξη που επαγγέλλεται ακριβώς αυτό που οι άγγελοι στη Γέννηση του Χριστού ψάλλουν και κηρύττουν το «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

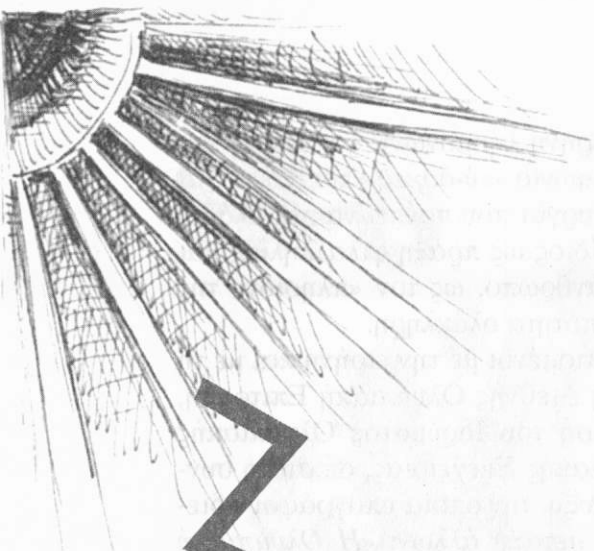
Η ειρήνη αποτελεί ιδιαίτερο αγαθό του ανθρώπου γι' αυτό και η Εκκλησία προσεύχεται και σε κάθε λατρευτική σύναξη, αναπέμπει προσευχές και δεήσεις υπέρ της επικράτησης της ειρήνης στον κόσμο. Πολεμά και καταδικάζει κάθε μορφή βίας και ευαγγελίζει την κατάπαυση των εχθροπραξιών. Εργάζεται για έναν απόλεμο κόσμο, όπου επικρατεί η αγάπη και η ευλογία του Θεού. Πολλές φορές όμως κοιματιάζουμε το «μήνυμα της ειρήνης», που φέρνει ο ίδιος ο Χριστός,

και μιλούμε αποκλειστικά για την ειρήνη λησμονώντας ή ακόμη και αδιαφορώντας για την ευδοκία. Το αιώνιο «εὐ-δοκεῖν» του Θεού για τον άνθρωπο και ολόκληρη τη δημιουργία που πρέπει να παραλάβει ο άνθρωπος και να το μεταφέρει ο ίδιος ως πράξη φιλαλληλίας και ανιδιοτελούς αγάπης προς τον συνάνθρωπο, ως τον «πλησίον» της καθημερινότητάς μας και την ανθρωπότητα ολόκληρη.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι ταυτισμένοι με την ειρήνη και με τη συναδέλφωση των λαών. Το 1999, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, υιοθετεί την πρόταση για την ίδρυση του Ιδρύματος Ολυμπιακής Εκεχειρίας και του Κέντρου Ολυμπιακής Εκεχειρίας, σε στενή συνεργασία με την Ελλάδα. Στη Διακήρυξη, την οποία υπογράφουν διεθνείς προσωπικότητες, διαβάζουμε μεταξύ άλλων: *«Η Ολυμπιακή Εκεχειρία εκφράζει την επιθυμία της ανθρωπότητας να χτίσουμε έναν κόσμο που να βασίζεται στις αρχές του Δικαίου, του ανθρωπισμού, της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών και της ανοχής. Επιπλέον, η Ολυμπιακή Εκεχειρία αναδεικνύεται σε γέφυρα που μας μεταφέρει από την αρχαία και σοφή παράδοση στον υπέρτατο στόχο του σημερινού κόσμου –τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και της προώθησης του διαπολιτιστικού διαλόγου, της συνεργασίας και της αλληλοκατανόησης. Η ανθρωπότητα επιθυμεί έναν κόσμο χωρίς μίσος, τρομοκρατία και πόλεμο, όπου οι ιδέες της ειρήνης, της καλής γειτονιάς και του αμοιβαίου σεβασμού, θα αποτελούν τη βάση των σχέσεων μεταξύ διαφορετικών λαών και κρατών».*

Σήμερα που η ζωή των ανθρώπων παραμένει ακόμη ανειρήνευτος οι Εκκλησίες καλούνται και πάλι να θέσουν υπόψη τους ότι και τα «πνευματικά» όπλα θα πρέπει να ειρηνεύσουν, καθώς το σύνολο των «θρησκευτικών» πολέμων απειλεί την ανθρωπότητα, και να φιλοδοξούν να αποκαταστήσουν και να αναδείξουν τα κύρια και γνήσια στοιχεία άξια προβολής της αρχαίας ολυμπιακής κληρονομιάς.

Σ

ΩΗ (Βλ. Βίος).

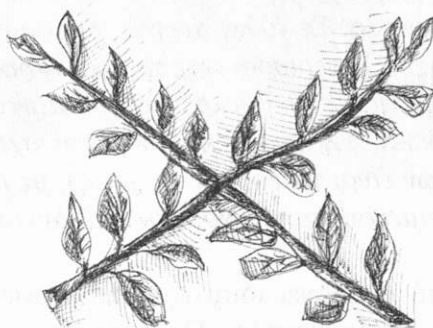
Η

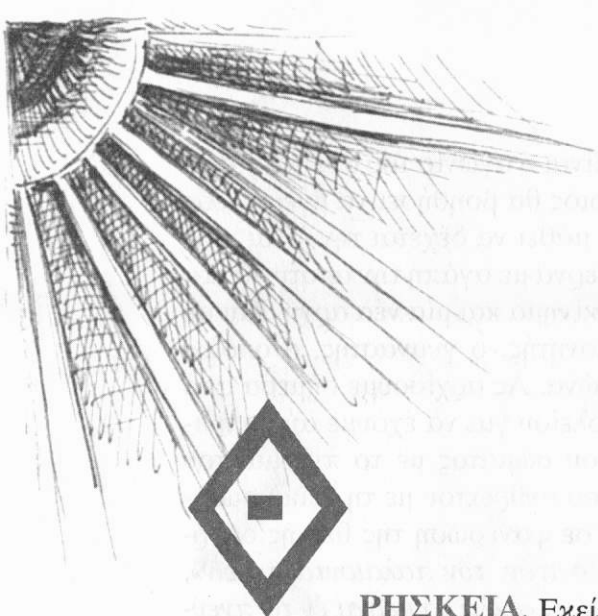
ΘΟΣ. Σίγουρα το ήθος και η ηθική συμπεριφορά δεν λείπουν από τους αθλητές. Η σημερινή όμως πραγματικότητα μιλά μάλλον για μονόπλευρες γιγαντομαχίες! Και οι συχνές «πολιτικές» γιγαντομαχίες στον αθλητικό χώρο το επιβεβαιώνουν. Ασφαλώς η έννοια της αγωνίας δεν είναι άγνωστη και στη θεολογική σκέψη. Σίγουρα η ομάδα, σε αντίθεση με τα άτομα, ενώνει τους οπαδούς, γίνεται ιδεολογία, παρέχει σύμβολα, σημαία, ύμνους και προσευχές! Η αγωνία όμως κυριεύει τα βάθη του ανθρώπου, όταν βρίσκεται μπροστά στην αβεβαιότητα. Το μέλλον της έκβασης ενός αγώνα μεταφράζεται πολλές φορές με το αδιέξοδο των αντιπάλων ομάδων, που οδηγεί στην

βαρβαρότητα και την ανηθικότητα. Είναι η αγωνία του αθλητή για το αποτέλεσμα. Η αγωνία της νίκης. Ποιος θα βοηθήσει να βγει ο νέος από το αδιέξοδο αυτό; Ποιος θα τον μάθει να δέχεται την ήττα;

Είναι σημαντικό ο αθλητής να ξεπερνά με αγάπη την αποτυχία και να βλέπει μέσα από αυτήν ένα νέο ξεκίνημα και μία νέα αρχή. Και σε αυτό βοηθά ο παιδαγωγός, ο προπονητής, ο γυμναστής, ο οποίος διδάσκει τον «καλόν και ἀγαθόν» αγώνα. Ας αρχίσουμε σήμερα από μία σωστή παιδεία στο χώρο του σχολείου για να έχουμε αύριο ηθικούς αθλητές. Ἦθος συμφιλίωσης του σώματος με το πνεύμα, του ανθρώπου με τον συνάνθρωπο και του ανθρώπου με τη θεϊκή ομορφιά, μέσω της αναγωγής του άθλου σε φανέρωση της θεϊκής ομορφιάς και της δικαιοσύνης, γιατί «οὐ δεινόν, τόν παλαίοντα πεσεῖν», διδάσκει ο άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος, «ἀλλά τό μεῖναι ἐν τῷ πνεύματι. Οὐδέ χαλεπόν τόν πολεμοῦντα τρωθῆναι, ἀλλά τό μετά τήν πληγὴν ἀπογνῶναι καί ἀμελῆσαι τοῦ τραύματος».

Για την Εκκλησία ηθικό είναι αυτό που δεν απομακρύνει τον άνθρωπο από τον Θεό, αλλά και ό,τι διατηρεί την αρμονία της ψυχοσωματικής ισορροπίας του.

ΡΗΣΚΕΙΑ. Εκείνο όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία στην παρούσα ενότητα είναι η ερμηνεία ενός άλλου φαινομένου που συνδέεται άμεσα με τον σημερινό αθλητισμό. Είναι η σχέση του αθλητισμού με τη θρησκεία. Το σχετικό αφιέρωμα απογευματινής εφημερίδας είναι ενδεικτικό: «*Ελληνες αθλητές επισκέπτονται τα τελευταία χρόνια τον Σάϊ Μπαμπά για να βρουν την εσωτερική γαλήνη που τους βοηθά στον επαγγελματικό τομέα αλλά και στη ζωή τους*». Αλλά εάν αυτά συμβαίνουν σε ένα μικρό αριθμό ελλήνων αθλητών, στην εξωτική Αφρική αυτό δεν είναι μόνον σύνηθες φαινόμενο αλλά και αναγκαίο. Σε άλλη σχετική δημοσιογραφική έρευνα διαβάζουμε τα εξής: «*Οι περισσότερες ποδοσφαιρικές ομάδες έχουν δικούς τους “πνευματιστές με βούλα” που συστήνουν συγκεκριμένα φυλαχτά, λουτρά κ.λπ. Υπάρχουν μάλιστα και σχετικές επιτροπές, καθήκον των οποίων είναι να έρθουν σε επαφή με όλες τις θρησκευτικές αρχές, προκειμένου να πετύχουν όσο το δυνατόν περισσότερες προσευχές*».

Το γεγονός αυτό λαμβάνει ιδιαίτερες διαστάσεις στις νίκες του Ιράν στον τελικό του Παγκοσμίου Πρωταθλήματος της Γαλλίας. Ο «*αθλητισμός νίκησε τη θρησκεία*», ήταν ο τίτλος αθλητικής γαλλικής

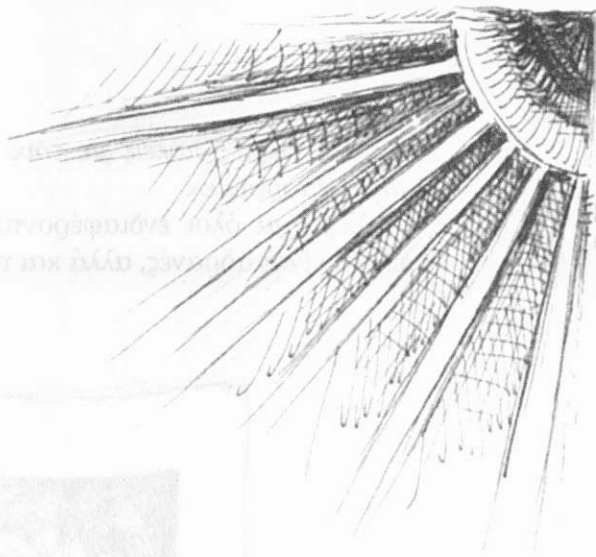

εφημερίδας. Για πρώτη φορά πέντε χιλιάδες γυναίκες και κορίτσια, με ακάλυπτο το πρόσωπο, αδιαφορώντας για την ποινή που επιβάλλει ο νόμος, τραγουδούσαν και χόρευαν για την επιτυχία της εθνικής τους ομάδας. Μια επιτυχία που σίγουρα έκανε «τα κόκαλα του αγιατολάχ Χομεϊνί, ηγέτη της ισλαμικής επανάστασης του 1979 στο Ιράν, να τρίζουν». Είχε ασφαλώς δίκαιο ο φιλόσοφος Μπερνάρ Σω όταν έλεγε ότι, όπου «η θρησκεία είναι επάγγελμα, η ηθική γίνεται εμπόριο».

Όλα τα παραπάνω δεν είναι τυχαία. Αποτελούν μέρος μιας νέας κοινωνικής προβληματικής, μέρος μιας νέας θρησκευτικής φαινομενολογίας. Ο Γάλλος φιλόσοφος Manuel Montaiban υποστηρίζει ότι «στο τέλος της χιλιετίας, το ποδόσφαιρο, που χαρακτηρίστηκε ως το “όπιο του λαού” στην εποχή των δικτατοριών, έγινε “ντρόγκα” των δημοκρατιών. Αυτό επιτρέπει την απόκρυψη της έλλειψης σχεδίου των σύγχρονων ολιστικών κοινωνιών και την απώθηση της παράδοξης μοναξιάς των μαζών».

Τελικά, όποια και εάν είναι η θρησκεία, όλοι πέφτουν στο ίδιο λανθασμένο δόγμα της «αυτοειδωλοποίησης». Στον Κανόνα του ο άγιος Ανδρέας Κρήτης σημειώνει για την μεγάλη αυτή αυτοπροβολή: «*Αὐτοεῖδωλον ἐγενόμην, τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν μου, βλέπτειν Οἰκτιρμον...*». Κι αυτό είναι ένα από τα μεγαλύτερα πάθη στον αθλητισμό!

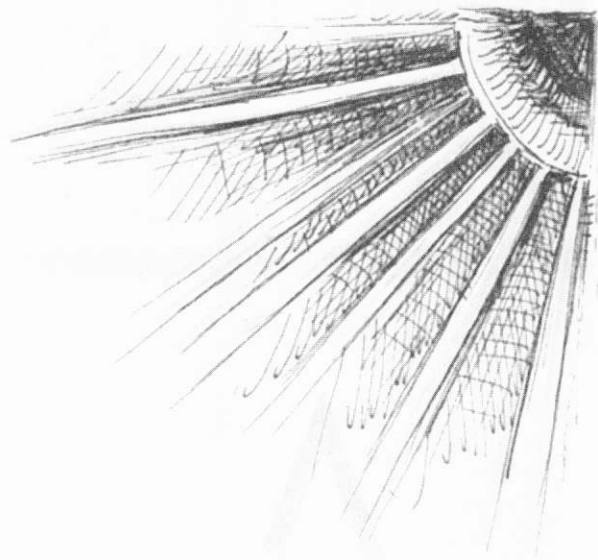
ΔΑΝΙΚΑ. Εκατοντάδες αθλητές αγωνίζονται στους Αγώνες για τα κοινά ιδανικά. Άραγε είναι κοινά σε όλους; Στη μυθική εμβόλιμη διήγηση ο Πίνδαρος αναφέρει συνήθως ιστορίες κάποιας θεότητας ή τους μυθικούς προγόνους του αθλητή. Ακόμη συγκρίνει την άθληση του θνητού με την άθληση ενός παλιού ήρωα, παραθέτει τη στάση ζωής ενός ήρωα και ενώνει θεούς, ήρωες και αθλητές σε ένα αδιάσπαστο σύνολο με κοινά ιδανικά.

Με τον τρόπο αυτόν «ο αθλητής, για την ώρα εκείνη, τελευταίος κρίκος μιας γενεάς που ανάγει την καταγωγή της σε θεούς και ήρωες, μπαίνει κάτω από την προστασία των θεών, που τον είχαν πλάσει “καλόν αγαθόν”, κι αυτό θα πει ότι είχαν χαρίσει τα νιάτα και τη δύναμη και προπαντός το ήθος για να γίνει άξιος να νικήσει», γράφει πολύ εύστοχα ο Καθηγητής Μαν. Ανδρόνικος. Και η Πρόεδρος του «Αθήνα 2004» Γιάννα Αγγελοπούλου - Δασκαλάκη σε επιστολή της για τον εθελοντισμό σημειώνει: «Δεν προάγουμε την κληρονομιά μας ως υποκατάστατο της προόδου, αλλά ως προστιθέμενη αξία. Στόχος μας είναι να αποδείξουμε ξανά –με το δικό μας μοναδικό τρόπο– τα ιδεώδη του ολυμπισμού και να δώσουμε τη σκυτάλη στις επόμενες

διοργανώτριες πόλεις με τους Αγώνες αναγεννημένους, έτσι όπως μόνο μπορούμε».

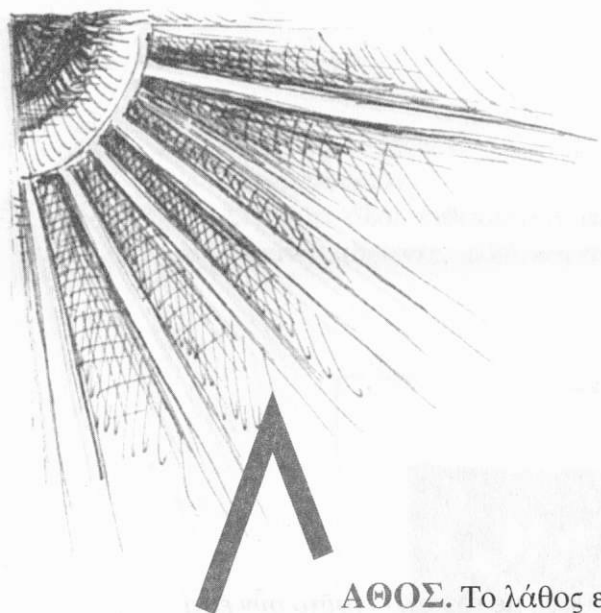
Σίγουρα όλοι ενδιαφέρονται για τη νίκη, το ιδανικό χωρίς το υλικό είναι αδρανές, αλλά και το υλικό χωρίς το ιδανικό είναι τυφλό!

K

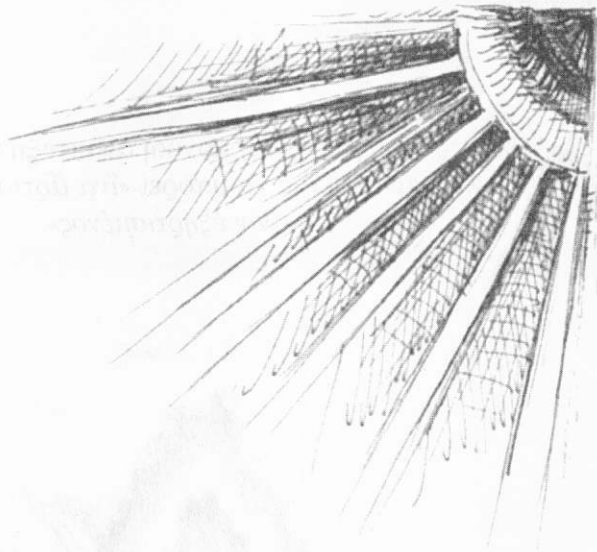
ΑΛΟ (και κάλλος). Σε αντίθεση με το καλό «*τοῦτο οὖν ἐστὶ κακία, τὸ τῷ μὴ ὄντι χρῆσασθαι, τὸ μὴ παρέχειν ἐκάστω τὰ ἴδια, ἴδια ἐκάστω τὰ ὑπὸ Θεοῦ, ὀριζόμενα. Ἰδιον μὲν Θεοῦ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμή, καὶ δημιουργῶν πρέπουσα. Ἰδιον δὲ τῶν κτισμάτων τὸ μέτρον, ὃ ἐκάστω ὥρισεν ὃ τὸ εἶναι τους*». Από εμάς εξαρτάται ἢ να χρησιμοποιήσουμε αυτά που μας δόθηκαν από το Θεό για το σκοπό που μας τα έδωσε, ἢ να μη τα χρησιμοποιήσουμε. Εάν αγαπήσουμε σωστά, εάν οι επιθυμίες μας είναι σωστές, τότε είναι αρετή και καλό, διαφορετικά αποτελεί χρήση και κατάχρηση. Το καλό όμως είναι και συνδεδεμένο με το κάλλος, σύμφωνα με τον Διονύσιο τον Αρεοπαγίτη: «*καλὸν μὲν εἶναι λέγομεν τὸ κάλλους μετέχον, κάλλος δὲ ὑπερούσιον καλὸν κάλλος μὲν λέγεται, διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ πᾶσι τοῖς οὕσι μεταδιδομένην οἰκειῶς ἐκάστω καλλονήν*». Τότε ο κάθε άνθρωπος μπορεί να βλέπει με τα μάτια του σώματος και της ψυχῆς το «*θεοειδέστατον ἵνδαλμα*», τον ίδιο τον Θεό.

ΛΘΟΣ. Το λάθος είναι μια λέξη ανεπίτρεπτη στο αθλητικό λεξιλόγιο, γιατί το κάθε λάθος μετρά! Πόσες φορές άραγε δεν είδαμε στη μικρή μας οθόνη αθλητές να εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους σε κάποιο λάθος. Το λάθος στοιχίζει!

Η διαφορά όμως είναι μεγάλη όταν ο αθλητής αγωνίζεται στο «γήπεδο» της Εκκλησίας. Εκεί δεν πρέπει να φοβάται ο πιστός το λάθος. *«Στην Ορθοδοξία επιτρέπεται το λάθος. Αμαρτία δεν είναι η διάπραξη, αλλά ο προσχεδιασμός του, η έλλειψη σύνεσης και η μη απόρριψή του. Η ευθύνη μας απέναντι του Θεού δεν είναι τόσο η ευθύνη των επί μέρους πράξεών μας ή των λαθών της ζωής μας –αντά σүтως ή άλλως είναι αναπόφευκτα–, αλλά η ευθύνη της λάθος ζωής μας».*

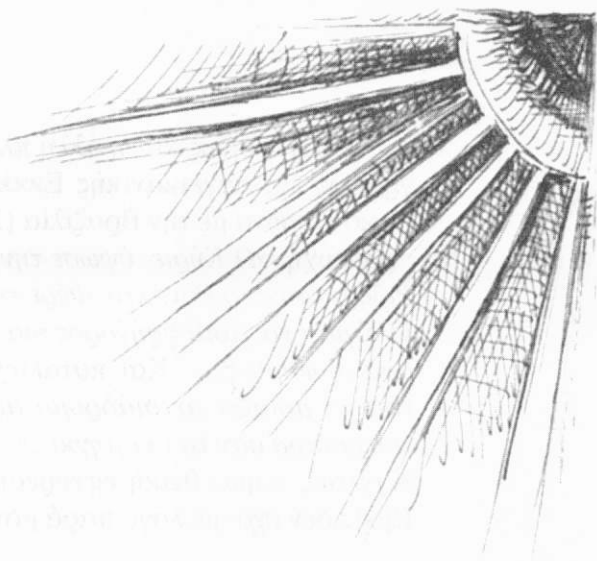

ΜΕΤΡΟ (ανταγωνισμός). Το μέτρο και τον ανταγωνισμό δεν μπορεί να τον αμφισβητήσει ούτε η ίδια η πατερική σκέψη. Ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης σημειώνει χαρακτηριστικά: *«Δεν θα μπορούσε να γίνει αθλητικός αγώνας με τον τρόπο που ορίζουν οι αθλητικοί κανόνες, εάν δεν υπάρχει ανταγωνιστής. Εάν λοιπόν δεν υπάρχει αντίπαλος, δεν θα υπάρχει ούτε το στεφάνι της νίκης, γιατί νίκη στην πραγματικότητα δεν υπάρχει, εάν δεν υπάρχει εκείνο που νικιέται...»*.

Η Ορθοδοξία δεν είναι εναντίον της ανταγωνιστικότητας. Εκκλησία των μαρτύρων και των συνεχών δοκιμασιών γνωρίζει πολύ καλά την αξία του καλού αγώνα και του ανταγωνισμού. Είναι όμως αντίθετη με το σκληρό και αδίστακτο ανταγωνισμό που υπόκειται στην τυφλή απληστία και την ακόρεστη δίψα για τη νίκη, χωρίς να γνωρίζει τον ορισμό της έννοιας «νίκη». Είναι αντίθετη με εκείνο το πνεύμα του ανταγωνισμού που καταστρέφει την ανθρώπινη ζωή και ρίχνει τους ανθρώπους στο κυνήγι της επιτυχίας. Προσφέρει μια ισορροπημένη προσέγγιση η οποία ενσωματώνει όλες τις αξίες, ελέγχει τις τάσεις εκείνες που οδηγούν στον απάνθρωπο ανταγωνισμό. Θέτει σωστές προτεραιότητες και προτείνει τις αξίες εκείνες που χρειάζον-

ται για την αρμονική ανάπτυξη των ανθρωπίνων πτυχών, έτσι ώστε ο άνθρωπος να μπορεί «*ἵνα ἄριστος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθόν ἐξηρητισμένος*».

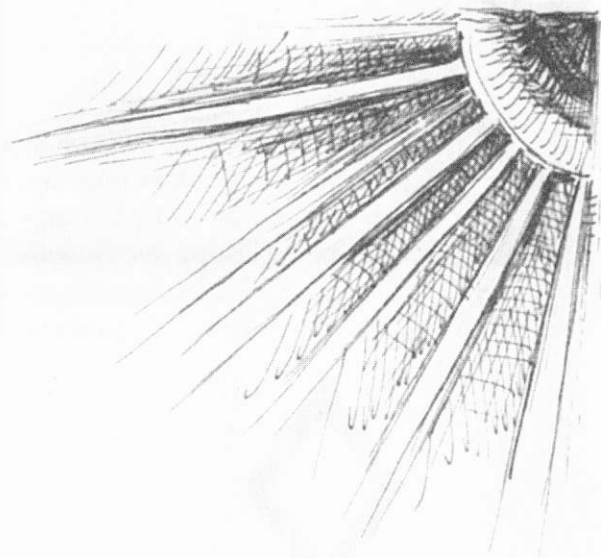
N

ΗΣΤΕΙΑ (και προσευχή). Ο Γάλλος Βαρόνος Pierre de Coubertin, πρωτεργάτης της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου (1936) καλούσε το Ολυμπιακό κίνημα να επιστρέψει στον ασκητισμό του, έναν ασκητισμό που στην Ελλάδα ήταν ήδη γνωστός. Ο Σπύρος Λούης, πρώτος Έλληνας Ολυμπιονίκης του Μαραθωνίου δρόμου, έτρεξε το 1896, σαράντα χιλιόμετρα σε 2 ώρες 58' και 50' '! Ο Pierre de Coubertin, γράφει για την προσωπικότητά του: «Ο Σπύρος Λούης ήταν ένας θαυμάσιος βοσκός, ντυμένος με τη λαϊκή φουστανέλα, ξένος με τις μεθόδους της επιστημονικής προπονήσεως. Προετοιμάστηκε με **νηστεία και προσευχή** και πέρασε την τελευταία νύχτα πριν τον αγώνα μπροστά στις άγιες εικόνες κάτω από το φως των λαμπάδων...».

Πώς κατανοούμε άραγε τα παραπάνω, όταν και η σύγχρονη αθλητική ψυχολογία αναφέρεται στη «**νοερά προπόνηση**» και το «**πνευματικό δωμάτιο**»; Με ποιον τρόπο αντιμετωπίζει σήμερα η αθλητική επιστήμη το θρησκευτικό συναίσθημα του αθλητή; Μπορεί να υπάρξει συνεργασία ανάμεσα στην «**νοερά προσευχή**» της χριστιανικής πίστης και της «**νοερής προπόνησης**» της αθλητικής ψυχολογίας;

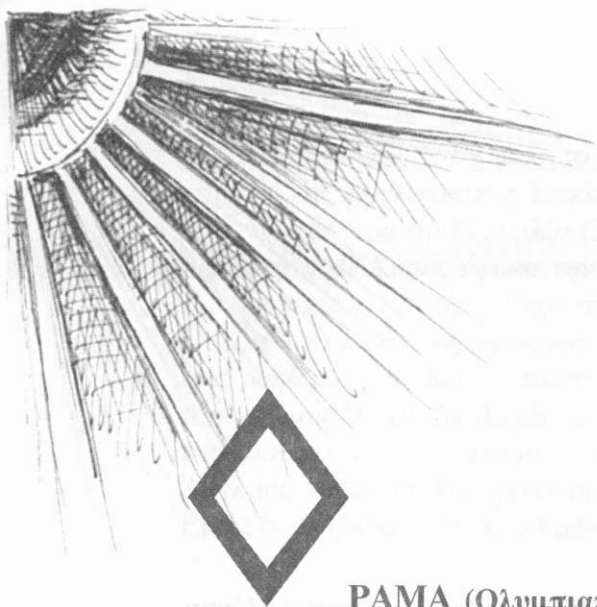
Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά του νομίσματος. Ιερέας - υμνογράφος της αγγλικανικής Εκκλησίας, εν όψει μάλιστα του καθοριστικού αγώνα με την Βραζιλία (21.6.2002) δημοσίευσε την παρακάτω προσευχή: «Ω Κύριε, ύψωσε την χείρα Σου και κάνε να μπερδευτεί ο Ριβάλντο και ο Ρονάλτο. Φέρε τη σύγχυση στην ψυχή του Ροναλντίνιο. Ω Σίμαν να είσαι γρήγορος για να μας σώσεις. Ω Μάρτιν βιάσου να μας βοηθήσεις...». Και καταλήγει: «Κάνε, Μεγαλοδύναμε, το τέρμα του να μοιάζει με διάδρομο αεροδρομίου και τον τερματοφύλακά τους μικρό σαν το μυρμήγκι...». Δυστυχώς, όμως για τους ίδιους τους Άγγλους καμία θεϊκή εφεύρεση δεν εισάκουσε την προσευχή τους. Εμείς δεν έχουμε λόγο παρά μόνο να αναφωνήσουμε: «Κύριε, ἔλεός!»!

ΕΝΙΟΣ (και φιλοξενία). «Ξένους ξενίζε», έλεγε ο Μένανδρος και «Ξείνους ξενίζειν», ο Όμηρος. Η φιλοξενία ήταν ανέκαθεν ένα ιερό καθήκον των Ελλήνων. Στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη η φιλοξενία αναφέρεται ως υψηλή αρετή, ενώ η ίδια η φιλοξενία του Αβραάμ χρησιμοποιείται για να εκφράσει, μέσα από τους τρεις αγγέλους, τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος.

Τη στιγμή που η ζήτηση για τη διαμονή χιλιάδων επισκεπτών θα είναι μεγάλη μπορούμε να φαντασθούμε στην πράξη την παρακάτω μαρτυρία που μας παραδίδει ο Νίκος Καζαντζάκης; «Την άλλη μέρα βραδιάστικα κοντά σ' ένα χωριό. Πεινούσα, ήμουν κουρασμένος όλη μέρα να περπατώ στα κατσάβραχα. Δε γνώριζα κανένα στο χωριό και μήτε κάτεχα το όνομά του. Μα ήμουν ήσυχος. Ήξερα, όποια πόρτα κι αν χτυπήσεις σε κρητικό χωριό, θα σου ανοίξει. Θα στρωθεί για το χατίρι σου τραπέζι και θα κοιμηθείς στα πιο καλά σεντόνια του σπιτιού. Ο ξένος είναι ακόμα στην Κρήτη ο άγνωστος Θεός κι όλες μπροστά του οι πόρτες κι οι καρδιές ανοίγουν». Άραγε αυτό είναι κατορθωτό και σήμερα;

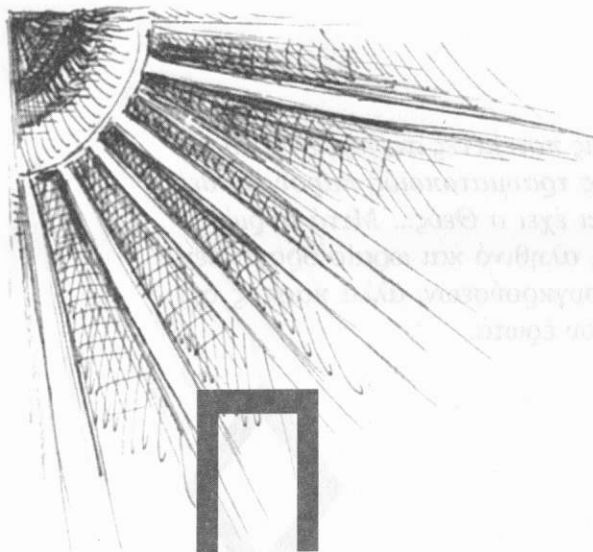
PAMA (Ολυμπιακό). Τα οράματα που βιώνονται ως χαρμονή και ελπίδα και κινούν την ανθρώπινη ιστορία μετατρέπονται πολλές φορές σε παροράματα και τραγωδία, όπως το «αμερικανικό όραμα» που έγινε εφιάλτης για την ανθρωπότητα. Οι παραβιάσεις της διεθνούς έννομης τάξης, οι αγριότητες και ο δαιμονικός κυνισμός έχουν πάρει στις ημέρες μας τεράστιο μέγεθος.

Τα τελευταία χρόνια οι υπέρμαχοι της νέας παγκόσμιας τάξης έχουν διεισδύσει και στο χώρο του αθλητισμού προβάλλοντας ένα περίεργο «αυτοκρατορικό» μοντέλο του αθλητισμού. Ο φόβος μιας ενδεχόμενης τραγωδίας, ακόμα και στην Ολυμπιάδα του 2004, δεν μας επιτρέπει να δούμε το αληθινό όραμα της ζωής και της σωτηρίας. Είναι δύο αγαθά για τα οποία δόξα και τιμή αρμόζει στον «ἐν ὑψίστοις Θεῷ», και προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να κινηθεί το όραμα του ολυμπιακού πνεύματος στην Ελλάδα. Παράλληλα όμως είναι τα ίδια αγαθά πάνω στα οποία το Ευαγγέλιο οικοδόμησε το όραμα της ειρήνης και της αγάπης! Έννοιες ασυμβίβαστες στο όραμα της παγκοσμιοποίησης και των οικονομικών και τεχνολογικών μηχανισμών.

Ο ποιητής Οδυσσεάς Ελύτης έλεγε χαρακτηριστικά: «Ο πολιτι-

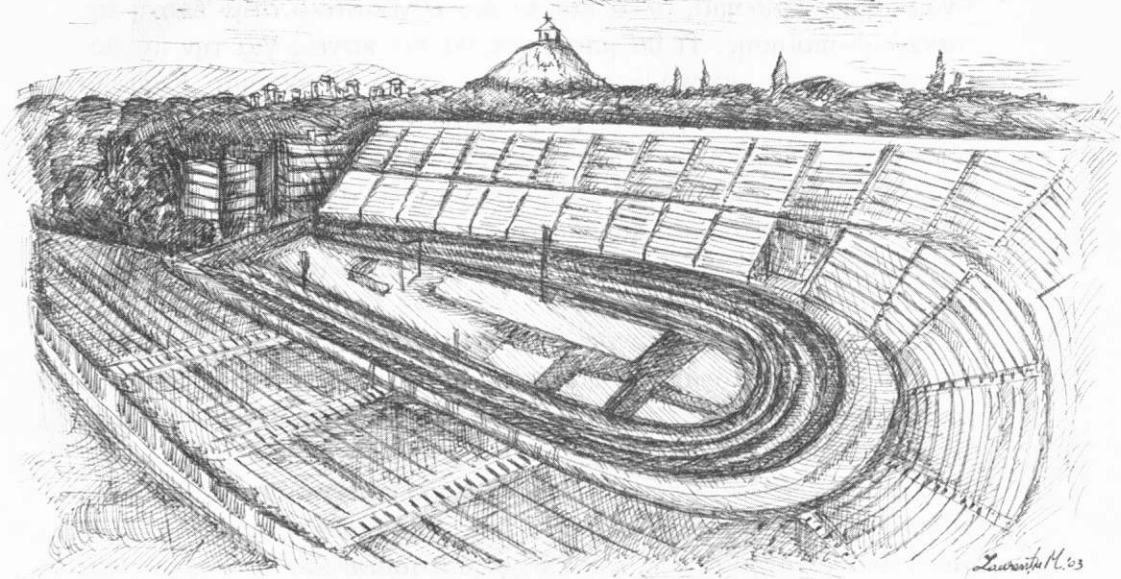
σμός περνάει όπως το ιώδιο πάνω στις πονεμένες περιοχές για να τις ιάνει, έως ότου κάποιος καινούργιος τραυματοποιός παρουσιασθεί και επαναληφθεί η ίδια η ιστορία, κι έχει ο Θεός... Μετά μυριάδες χρόνια θα επανέλθει». Κάθε μεγάλο, αληθινό και ωραίο όραμα δεν είναι καρπός αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων, αλλά καρπός της μέθεξης του ανθρωπίνου και του θείου έρωτα.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (και παιχνίδια). «Αθλούμαι στον πολιτισμό» είναι το μήνυμα του Υπουργείου Πολιτισμού για την «Πολιτιστική Ολυμπιάδα». Ένα θαυμάσιο μήνυμα με πολλούς αποδέκτες. Στη διαδρομή της Ιστορίας η ενότητα του πολιτισμού κατανοήθηκε και εκφράστηκε ως τρισδιάστατη σχέση και δράση ανάμεσα στην καλλιέργεια της γης (*cultura agri*), της ψυχής (*cultura animi*) και της σχέσης με το Θεό (*cultura Dei*). Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός και η ορθόδοξη παράδοση αποτελούν δύο βασικά στοιχεία αυτής της καλλιέργειας: η μία οδηγεί τον άνθρωπο από την υπερβολή στο ιδεώδες, ενώ η δεύτερη στην υπέρβαση κάθε μορφής θανάτου. Και όταν υπάρχει αληθινός και ζωντανός πολιτισμός μπορεί να αντλούν από αυτόν οι αθλητές και οι λαοί τις υπέρτατες αξίες όπως το Καλό, το Ωραίο, το Αγαθό, το Αληθές κ.λπ.

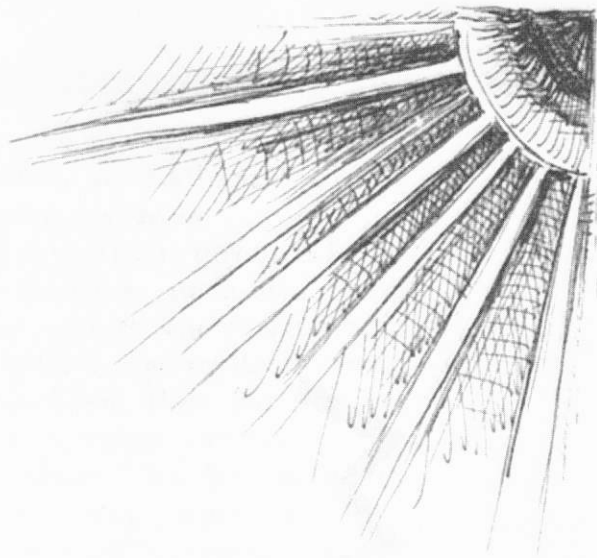
Το παιχνίδι όμως δημιουργεί και πολιτισμό. Πρόσφατη έρευνα εντόπισε περίπου εκατόν πενήντα παιχνίδια σε μια διαδρομή 3.200 χρόνων, τα οποία πολλά από αυτά παίζονται ακόμη και σήμερα στην Ελλάδα, αλλά και στις αυλές των σχολείων και άλλα στις γειτονιές με μικρές παραλλαγές ίσως και με διαφορετικά ονόματα. Ποια ήταν τα αθλήματα στην Αρχαία Ολυμπία; Από το 776 π.Χ., που άρχισαν οι

Ολυμπιακοί Αγώνες στην Ολυμπία και μέχρι την δέκατη τρίτη Ολυμπιάδα, οι αγώνες δρόμου εντός του σταδίου ήταν το μοναδικό άθλημα. Με την πάροδο του χρόνου τα αθλήματα αυξήθηκαν στα δέκα οκτώ. Το Διεθνές Αθλητικό Συνέδριο, τον Ιούνιο του 1894 στο Παρίσι, εξέλεξε την πρώτη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, η οποία ήταν υπεύθυνη για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων (25.3.1896) και εντάχθηκαν ακόμη ο στίβος, η πάλη, η άρση βαρών, η γυμναστική, η κολύμβηση, η ποδηλασία, η σκοποβολή, η ξιφασκία, το τένις και οι κωπηλατικοί αγώνες.

Ας κάνουμε όμως μια μικρή αναφορά στο ποδόσφαιρο, το πιο διεθνοποιημένο άθλημα, αλλά και το πιο εθνικιστικό στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Τι θα μπορούσε να πει κανείς για την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας σε σχέση με το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου; Η σύγχρονη βιομηχανία του ποδοσφαίρου, –όρος αποδεκτός από όλους τους ειδικούς–, έχει επιδράσει άμεσα τις εθνικές ομάδες του ποδοσφαίρου. Σήμερα μπορεί να μιλούμε για εθνικές ομάδες αλλά την ίδια στιγμή υπάρχουν υπερ-εθνικές ομάδες, που δεν διαθέτουν ούτε έναν παίκτη που να αγωνίζεται στο εθνικό πρωτάθλημα.

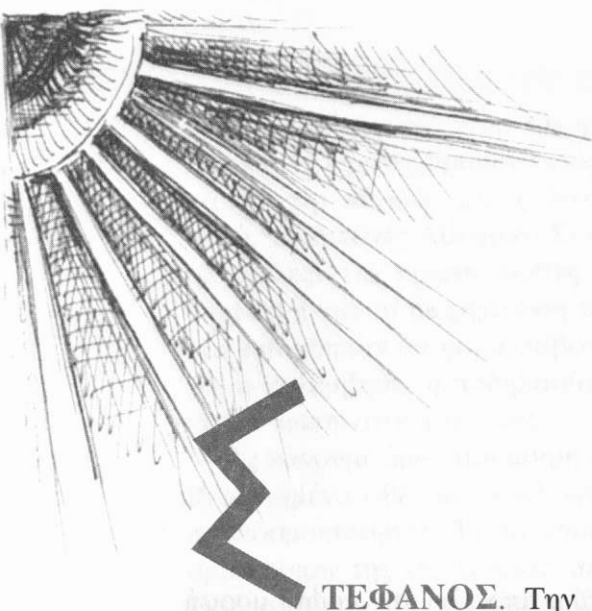
Ο Γάλλος Κοινωνιολόγος Jean-Pierre Faguer, Καθηγητής στο Κέντρο Κοινωνιολογίας της Παιδείας και του Πολιτισμού στο Παρίσι, επισημαίνει ότι «ο επαγγελματισμός του ποδοσφαίρου ως θέαμα ικανού να απασχολεί τις μικρές οθόνες ολόκληρου του κόσμου επί πολλές ώρες αλλάζει τόσο το πνεύμα του παιχνιδιού όσο και τον τρόπο οργάνωσής του. Η σημερινή παγκοσμιοποίηση προκαλεί συνεχώς αλλαγές στην έννοια του επαγγελματισμού και στο σχήμα της καριέρας των ποδοσφαιριστών».

ΩΜΑΪΚΗ ΠΑΛΗ. Η πάλη αποτελεί την πρώτη μορφή αγώνα χωρίς όπλα μεταξύ των ανθρώπων, γι' αυτό και είχε άμεσα σχέση με τον πόλεμο. Υπήρχαν δύο είδη πάλης: η «όρθια πάλη» κατά την οποία έπρεπε ο νικητής να ρίξει τον αντίπαλο τρεις φορές κάτω και η «κάτω πάλη» κατά την οποία έπρεπε ο ένας από τους δύο αθλητές να παραδεχθεί την ήττα. Μάλιστα η πάλη γινόταν σε βρεγμένο χώμα για να γλιστρουν οι αθλητές και η πάλη να γίνεται πιο δύσκολα.

Η σημερινή όμως πάλη (Wrestling) γίνεται σε δύο επίπεδα. Στο επίπεδο των μεγάλων οικονομικών δυνάμεων και στο επίπεδο των παχύσαρκων αθλητών, των ανθρωποφάγων παθών, με την έκσταση των αφελών θεατών όπου το μόνο που μετρά είναι το τελικό αποτέλεσμα, ο τελικός νικητής ως μοναδικός και αδιαφιλονίκητος!

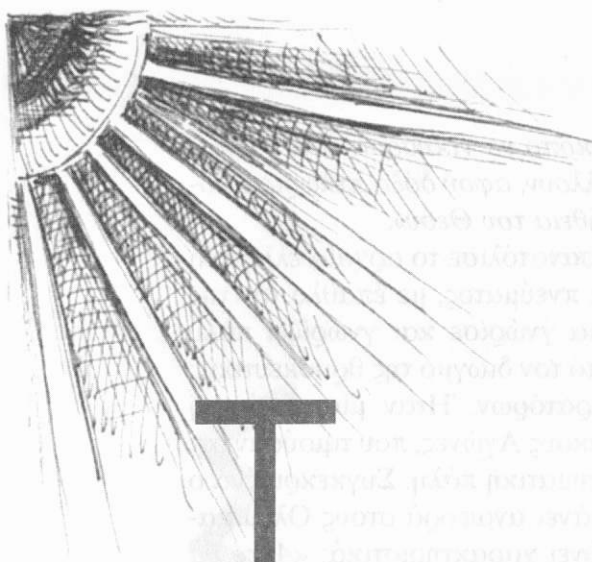
Σ ΤΕΦΑΝΟΣ. Την τελευταία ημέρα των Ολυμπιακών Αγώνων γινόταν η απονομή των επάθλων, στον ναό του Δία. Τα έπαθλα ήταν τοποθετημένα στο χρυσελεφάντινο τραπέζι, που είχε φιλοτεχνήσει ο Κολώτης, σπουδαίος μαθητής του Φειδία. Μέχρι την έβδομη Ολυμπιάδα, ο νικητής ονομάζονταν «*χρηματίτης*», δηλαδή όσοι νικούσαν στο στάδιο λαμβάνανε χρηματική αμοιβή. Ο Σόλων ο νομοθέτης είχε προτείνει να καταργηθεί η χορήγηση μεγάλων οικονομικών παροχών προς τους Ολυμπιονίκες από τους πλούσιους συμπολίτες τους. Από την έβδομη Ολυμπιάδα, που νικητής ήταν ο Μεσσήνιος Δαϊκλής, ο νικητής ονομάζονταν «*στεφανίτης*» δηλαδή τοποθετούσαν στο κεφάλι των νικητών ένα κλαδί άγριας ελιάς (κότινο), την οποία καλλιεργούσαν πίσω από τον ναό και την έκοβαν με χρυσό μαχαίριδιο.

Τους αγώνες έκριναν οι ελλαδονίκες, ο αριθμός ήταν μέχρι δώδεκα και για δέκα μήνες ζούσαν στο «*έλλανοδικεῶν*» της Ήλιδος και έκαναν και τη στέψη των νικητών. Τότε ακούγονταν η ολυμπιακή ιαχή, το μέλος Αρχιλόχου «*Τήνελλα Καλλίνικε*», δηλαδή «*εὗγε ἔνδοξε νικητήρ*», δόξα μεγάλη στεφανώνει αιώνια αυτόν που κερδίζει τη νίκη «*μέγα τοι κλέος αἰεί ὧτινι σόν γέρας ἔσπετ' ἀγλαόν*». Ο Πίνδαρος

γράφει σχετικά: «Όσοι μπόρεσαν με κόπο να νικήσουν, τότε γλυκόφωνοι ύμνοι, τον ύψιστο αγώνα να ψάλλουν, αφού δόξα πελώρια μπορεί να κερδίσει ο άνθρωπος με τη βοήθεια του Θεού».

Η ορθόδοξη παράδοση επαναπροσανατόλισε το αρχαίο ελληνικό ιδεώδες σχηματίζοντάς το σε άθλημα πνεύματος, με έπαθλο τον της «δικαιοσύνης στέφανον». Η Εκκλησία γνώρισε και γνωρίζει πολύ καλά το «στάδιο τῶν ἀρετῶν» κάτω από τον διωγμό της θρησκευτικής μισαλλοδοξίας των ρωμαίων αυτοκρατόρων. Ήταν μια περίεργη κατάπτωση σε σχέση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, που τιμούσαν όχι μόνον την σωματική αλλά και την πνευματική πάλη. Συγκεκριμένα ο ιερός Χρυσόστομος σε κείμενό του κάνει αναφορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες και το στεφάνι. Σημειώνει χαρακτηριστικά: «Αυτό θα μπορούσε να δει κανείς να συμβαίνει και στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Διότι όχι μόνο ο αθλητής που φέρει το στεφάνι, ούτε μόνο εκείνος που υπομένει τους κόπους και τους ιδρώτες, αλλά και ο θαυμαστής του νικητή καρπούται “οὐκ ὀλίγων ἐκ τῆς εὐφημίας”... Διότι πάλεψε μεν εκείνος και νίκησε και στεφανώθηκε αλλά και εσείς λάβατε από το στεφάνι εκείνου».

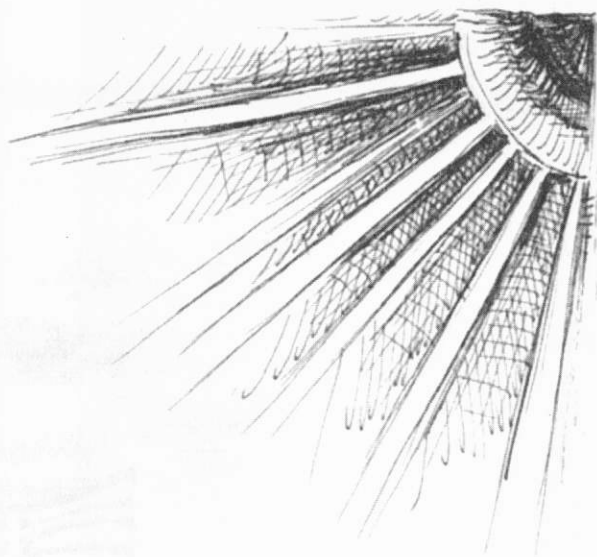
T

ΕΡΜΑ. Αλλά ο στόχος παραμένει πάντα το τέλος, η τελειοποίηση, το τέρμα, το «γκολ», η θέωση... στη ζωή του κάθε ανθρώπου ξεχωριστά. Ο αντίπαλος είναι μέσα μας, είναι ο ίδιος ο εαυτός μας και η δόξα η υπέρβαση του εγωισμού μας. Στόχος μας η ανακάλυψη πραγμάτων που δεν γνωρίζουν φθορά και θάνατο. Κι αυτό είναι σημαντικό κυρίως για το επίπεδο των Παραολυμπιακών Αγώνων.

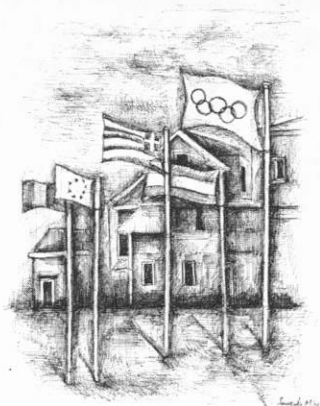
Τα παραπάνω είναι ο καρπός της ταπεινοφροσύνης, και όπως πολύ όμορφα σημειώνει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, «ὅσα ἂν μεγάλα κατορθώσωμεν, τοσούτῳ μικρά περί ἑαυτῶν λέγομεν... Οὐδέν γάρ οὕτω τῷ Θεῷ φίλον, ὥς τό μετά τῶν ἐσχάτων ἑαυτόν ἀριθμεῖν». Οι άγιοι «ἐπειδάν τοὺς πόνους, τά βραβεῖα καὶ τοὺς στεφάνους τῶν ἁγίων ἀναλογισώμεθα, μείζονα πρόφασιν ταπεινοφροσύνης εὐρίσκομεν».

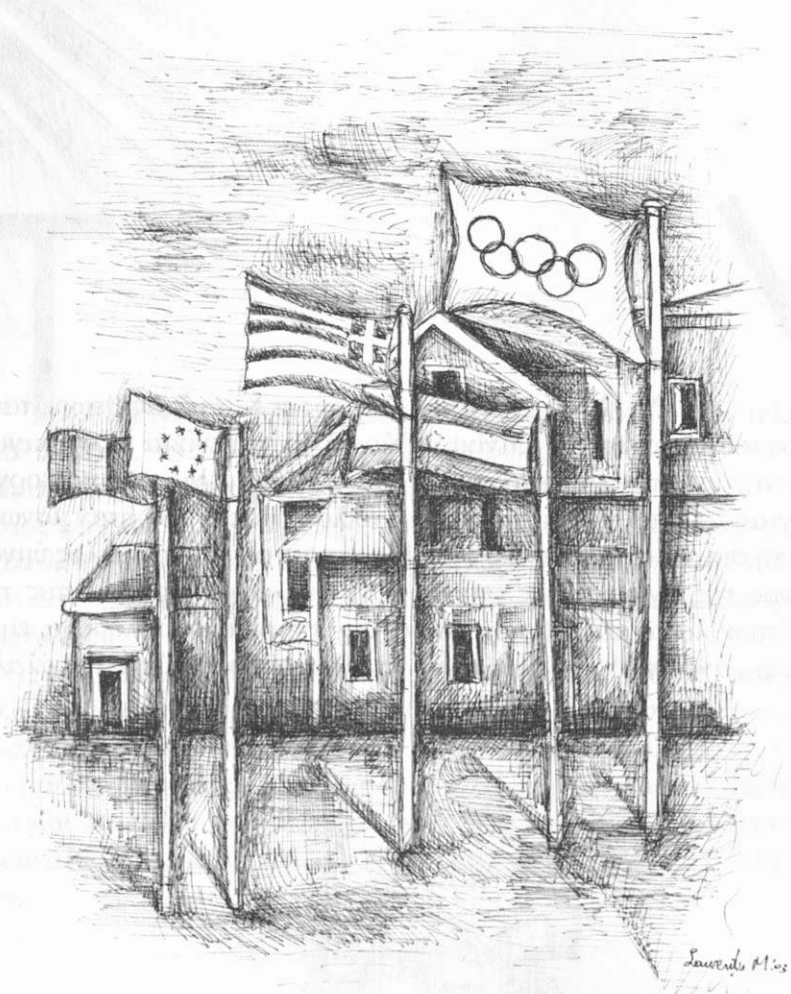

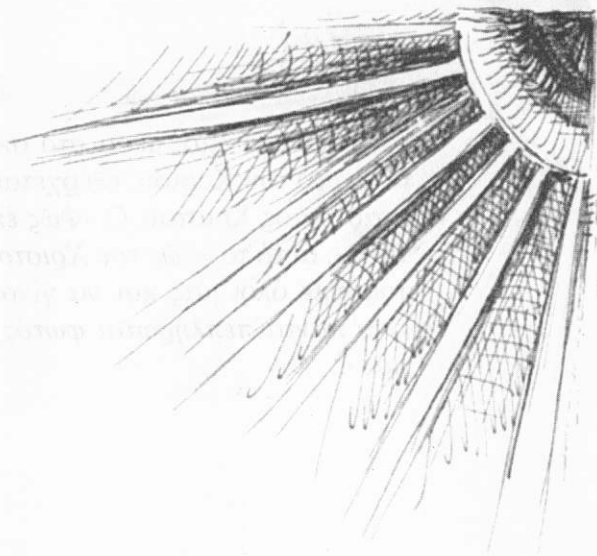
Υ

ΥΜΝΟΣ (της αγάπης). Ο 5ος π.Χ. αιώνας θεωρείται ο χρόνος καθιέρωσης του επινίκιου Ύμνου. Την επινίκια Ωδή τραγουδούσε ο χορός με συνοδεία αυλού και λύρας στις γιορτές που οργανώνονται προς τιμήν του νικητή, ενώ άλλοτε η εκτέλεση ήταν μονωδική με τη συνοδεία της λύρας. Την ίδια στιγμή όμως ένας άλλος ύμνος, ο Ύμνος της αγάπης, μας υπενθυμίζει ότι «ἐάν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καί τῶν ἀγγέλων –εάν σε όλα τα αθλήματα είμαι πρώτος-, ἀγάπην δέ μή ἔχω, γέγονα χαλκός ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον».

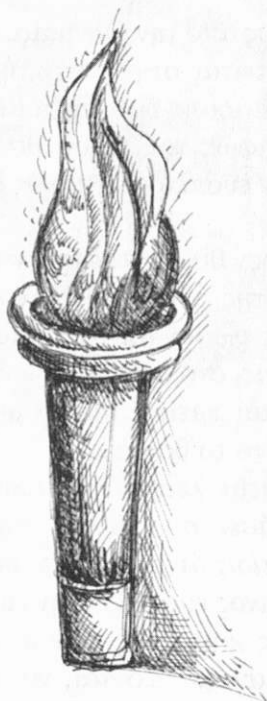

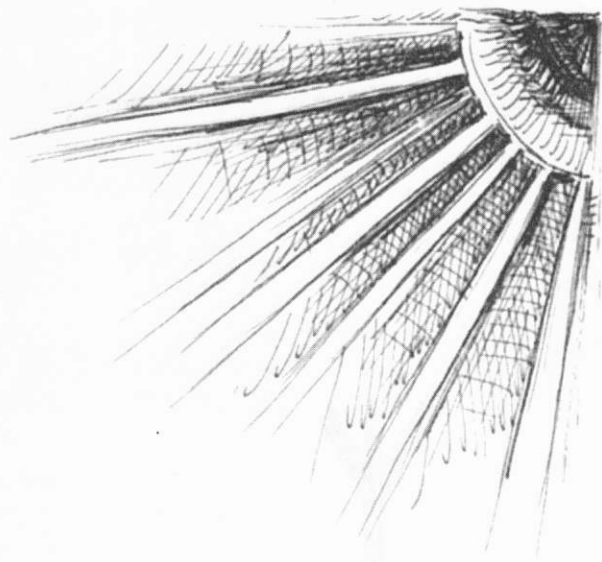
ΩΣ. Το φως από την Ολυμπία, διατρέχει και σήμερα την ανθρωπότητα. Τοποθετείται στην εναρκτήρια τελετή σε βωμό, στο ψηλότερο σημείο του σταδίου, ενώ την ίδια στιγμή ένα άλλο φως, το τριουπόστατο άκτιστο φως του Θεού θα εξαστράπτει αιώνια την αλήθεια, τη σύνεση, την ευσπλαχνία και τη δικαιοσύνη στις ανθρώπινες σχέσεις.

Η καθημερινότητα δεν θα μας αφήσει να καταλάβουμε το τι ακριβώς γίνεται την ημέρα της Ανάστασης. Το αναστάσιμο φως μεταφέρεται τις περισσότερες φορές από τις λαμπάδες που φέρουν στα χέρια τους τα παιδιά μας, στολισμένες όμως με τη δύναμη και τη βία. Ο θάνατος νικήθηκε και εμείς επιμένουμε να κρατάμε κι αυτή τη στιγμή στα χέρια τον ίδιο το θάνατο.

Στην αναστάσιμη θεία λειτουργία ακούμε το «Πεφώτισται τά σύμπαντα τῇ Ἀναστάσει σου Κύριε καί ὁ Παράδεισος πάλιν ἠνέωκται. Πᾶσα δέ ἡ κτίσις ἀνευφημοῦσα σε, ὕμνον σοι καθ' ἐκάστην προσφέρει». Αυτός ο ύμνος εκφράζει την εμπειρία μιας οικουμενικής απαρχής, μιας πλήρους κοινωνίας των πάντων ως παρόρμηση που κάνει τους πιστούς να αγκαλιάζονται, να αποκαλούν αδελφούς και τους εχθρούς και να αλληλοσυγχωρούνται.

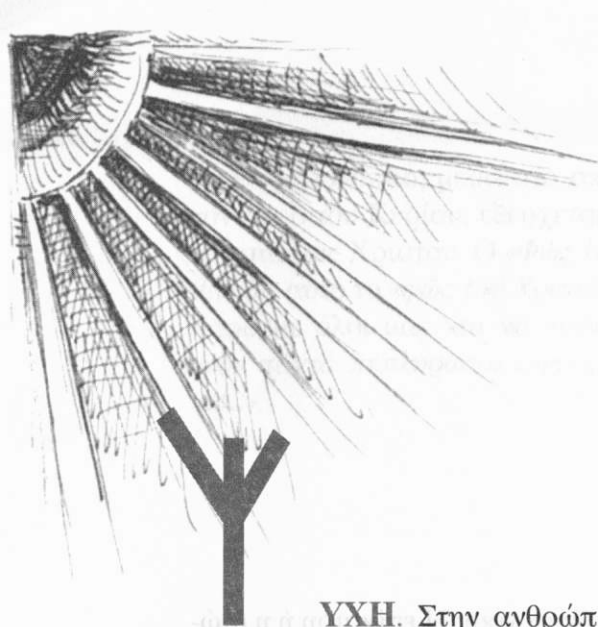
Το μεσονύκτιο, μέσα στο σκοτεινό ναό, από το ιερό βήμα μέχρι τον τάφο του Κυρίου, εξέρχεται και λάμπει το φως το ανέσπερο του αναστάντος Χριστού. Ο «Φῶς ἐκ φωτός, Θεός ἀληθινός ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ», αυτό το «φῶς τοῦ Χριστοῦ», που «φαίνει πᾶσι» καλούμαστε να πάρουμε όλοι μας και να γίνουμε και εμείς «φῶς Χριστοῦ», γιατί «νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός οὐρανός τε καί γῆ καί τά καταχθόνια...».

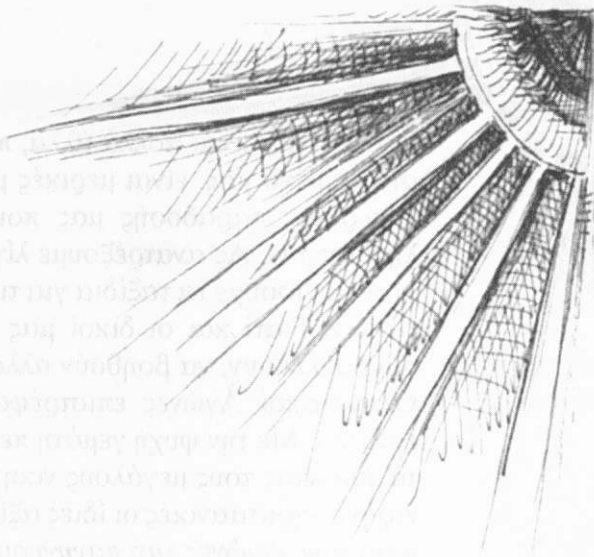
ΑΡΑ. Η χαρά της νίκης. Ποια νίκη; Η επίκαιρη ή η αιώνια που δεν μπορεί να σταθεί μπροστά της καμία άλλη ανθρώπινη επιτυχία; Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος σε σχετική ομιλία και παραπέμποντας στον Pierre de Coubertin, τόνισε ότι οι «αναβιώμενοι Ολυμπιακοί Αγώνες πρέπει να δίδουν εις την παγκόσμιαν νεότητα την ευκαιρίαν δια μίαν χαρούμενην ειρηνικήν συνάντησιν, που θα βοηθήση να απαλειφθή η άγνοια των εθνών εις ό,τι αφορά το κοινόν των συμφέρον, μια άγνοια η οποία ενθαρρύνει τας παλαιάς έχθρας, τας συσσωρευμένας παρεξηγήσεις και τας αγρίας διαμάχας».

Η εξωστρέφεια δεν μας αφήνει να σκεφθούμε. Ο αθλητής πολλές φορές, –όπως και ολόκληρη η ανθρωπότητα–, είναι ξεθεωμένος! Οι αθλητές νιώθουν πολλές φορές φθαρμένοι, κι αυτό γιατί έχουν χαθεί από μέσα τους οι θείες δημιουργικές δυνάμεις της ησυχίας και δεν μπορούν να επιβιώσουν παρά μόνον μέσα στον κόσμο της επιτυχίας. «Ἡ ὕλη φθορά ἐστίν ἢ φθαρτή; Ἡ μὲν γάρ φθορά φθείρει καὶ οὐ φθείρεται, τό δέ φθαρτόν φθείρεται ὑπό τῆς φθορᾶς. Καὶ τό μὲν φθαρτόν, τούτέστι τό φθειρόμενον...».

ΥΧΗ. Στην ανθρώπινη ύλη ο Θεός «ἐνεφύσησεν πνοήν ζωῆς καί ἐγένετο (ὁ ἄνθρωπος) εἰς ψυχὴν ζῶσαν». Στη φθορά του σώματος η ψυχή δίδει ζωή. Και η γυμνασία της ψυχῆς είναι απαραίτητη, αφού «ἡ τῆς εὐσεβείας ἀσκησις τὸν καρπὸν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποδίδωσι καὶ ἐνταῦθα».

ΡΑΙΟ (και αληθινό). Τελειώνουμε από εκεί που αρχίσαμε. Την πρώτη ημέρα των Ολυμπιακών Αγώνων γινόταν η θυσία του κάπρου, μπροστά στο άγαλμα του Όρκιου Δία, και την τρίτη ημέρα των Ολυμπιακών Αγώνων ακολουθούσε η εκατόμβη, δηλαδή η θυσία των εκατό ταύρων, που συνδεόταν και με το συμπόσιο που πραγματοποιούσαν στο Πρυτανείο.

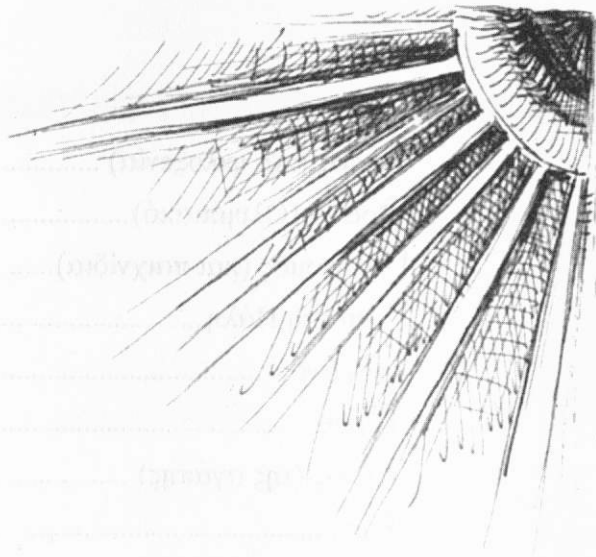
Όλο αυτό το λατρευτικό τυπικό παραπέμπει στην ιστορική θυσία του αμνού, του εσχατολογικού αμνού, που οδήγησε σε εκατόμβη μαρτύρων, μετά την Ανάσταση. Γιατί, «ἔκαμαν ἐκεῖνοι καί χαίρομεν ἡμεῖς. Ἐπάλαισαν ἐκεῖνοι καί ἡμεῖς ἀγαλλόμεθα. Ὅτι μέρη καί μέλη ἡμῶν εἰσὶν οἱ μάρτυρες». Και αλλού: «Τίνος ἔνεκεν αἱ νῖκαι καί οἱ στέφανοι μετὰ τοσούτον τό διάστημα τοῦ χρόνου; Οὐ γάρ δέχεται ἡ φύσις τοῦ παρόντος βίου τό μέγεθος ἐκείνης τῆς τιμῆς».

Το Α και το Ω θα παραμείνει πάντοτε ο Ιησούς Χριστός, η μαρτυρία και το μαρτύριο. Θα είναι πάντα «τό ἄλφα καί τό Ω, ὁ ὢν, ὁ ᾔων καί ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ».

* * *

Όλα αυτά, και πολλά άλλα, που θα μπορούσαμε να αναπτύξουμε στο κείμενό μας, είναι μερικές μόνον από τις πτυχές της ορθόδοξης πατερικής παράδοσής μας που όπως είπαμε και πιο πάνω έχει λησμονηθεί. Ας ανατρέξουμε λίγο στο χριστιανικό ασκητικό πνεύμα πριν αρχίσουμε τα ταξίδια για τις Ινδίες και τους «γκουρού» των επιτυχιών. Γιατί και οι δικοί μας πνευματικοί πατέρες γνωρίζουν να συμβουλεύουν, να βοηθούν αλλά και να ...σώζουν την ψυχή μας! Οι Ολυμπιακοί Αγώνες επιστρέφουν στην αρχαία κοιτίδα τους, την Ελλάδα. Με την ψυχή γεμάτη περηφάνια ας τους υποδεχθούμε δυνατά τιμώντας τους μεγάλους νικητές, την ομορφιά, την άμιλλα και την ειρήνη –χριστιανικές οι ίδιες αξίες– και να συνεορτάσουμε τους Ολυμπιακούς Αγώνες «μή πανηγυρικῶς, ἀλλὰ θεϊκῶς, μή κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως, μή τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἡμετέρου, μᾶλλον δέ τὰ τοῦ Δεσπότη, μή τὰ τῆς ἀσθενείας, ἀλλὰ τὰ τῆς ἰατρείας, μή τὰ τῆς πλάσεως ἀλλὰ τῆς ἀναπλάσεως».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λίγα λόγια εισαγωγικά.....	5
Αγών (και άσκηση).....	9
Βίος.....	11
Γήπεδο	13
Δημιουργία (αθλητών)	15
Έκχειρία (Ιερή)	17
Ζωή (βλ. Βίος).....	20
Ήθος	20
◇ρησκεία	22
Ιδανικά	25
Καλό (και κάλλος)	27
Λάθος	28
Μέτρο (ανταγωνισμός).....	29
Νηστεία (και προσευχή).....	31

Ξένιος (και φιλοξενία)	33
Θραμα (Ολυμπιακό).....	34
Πολιτισμός (και παιχνίδια).....	36
Ρωμαϊκή Πάλη	39
Στέφανος	40
Τέρμα	42
Ύμνος (της αγάπης)	43
Φως	45
Χαρά	47
Υυχή	48
Ωραίο (και αληθινό).....	49

